

Welke geschiedenis wil dit kabinet?

Als het aan het nieuwe kabinet ligt, komen er binnenkort twee musea bij: een Slavernijmuseum en een Nationaal Historisch Museum. Cultuur is geen bezuinigingspost meer, integendeel, er komt 170 miljoen euro bij op rijksbegroting. Waarmee dus twee nieuwe musea mogelijk worden. De vlag kan uit. Maar wie goed kijkt naar deze dubbelklapper, ziet hoe compromispolitiek aan de haal gaat met musea. Dit is warm en koud blazen tegelijk, en dat kan niet.

De komst van een landelijk museum voor slavernijgeschiedenis is lang verwacht. Er is serieus voorwerk gedaan door maatschappelijke partijen, de gemeente Amsterdam en het rijk. De Raad voor Cultuur beveelt het aan. De reden is helder: dit wezenlijk onderdeel van onze geschiedenis is onderbelicht geweest, maar is onlosmakelijk verbonden met hoe wij nu nog omgaan met hen die deze geschiedenis wel met zich meedragen. We moeten ons allen deze geschiedenis als de onze gaan beschouwen willen we de gevolgen ervan onder ogen kunnen komen.

Een landelijk slavernijmuseum in Amsterdam kan daarbij helpen. Maar is het genoeg? Elke stad met een rijke zeventiende eeuwse geschiedenis heeft een slavernijverleden. Elk (kunst)historisch museum dat ons terugvoert naar de 17e eeuw draagt sporen van de slavernij in zich. Er kleeft een risico aan een museum in de hoofdstad, alsof het een hoofdstedelijk vraagstuk is. Middelburg, het centrum van de transatlantische slavenhandel, is een even legitieme lokatie. Maar nu het er komt, in Amsterdam, laat het dan een trekker zijn voor alle steden en historische musea om deze geschiedenis de geëigende plek te geven.

Anders dan het Slavernijmuseum is de komst van een Nationaal Historisch Museum minder verwacht, zeker na twee eerdere grandioos mislukte pogingen. Er staan geen maatschappelijke partijen al jaren voor de lobbyen, er is geen gemeente die dit heeft omarmd, er is geen positief advies van welke adviesraad dan ook. Er is slechts een wens van twee politieke partijen: SP en CDA. Beiden willen de Nederlandse geschiedenis inzetten als bindend element in onze gepolariseerde samenleving. Het CDA wil “bijdragen aan verbinding, saamhorigheid en aan het gevoel één veelkleurige gemeenschap te zijn”, de SP wil tonen “hoe onze vrije democratische samenleving is ontstaan en welke strijd mensen hiervoor hebben geleverd”, aldus hun beide verkiezingsprogramma's.

Allemaal mooi en aardig. Maar als de kritiek is dat ons erfgoed niet bindend genoeg is, laten we het daar dan over hebben. Het open staan voor iedereen en elke stem gehoor willen geven, kortweg diversiteit en inclusie genoemd, is lang niet in elk museum even sterk ontwikkeld. Wellicht willen de men dat dit beter wordt? Helaas. Integendeel. In dat zelfde verkiezingsprogramma bezweert het CDA: “De huidige nadruk op diversiteit in het aanbod kan niet zonder ook de unieke voorbeelden van de Nederlandse cultuur te beschermen en behouden”. Daarmee toont het CDA zijn ware motief achter het gedroomde museum: opkomen voor ‘onze cultuur’. Niet iedereen lijkt dan opeens bij ‘ons’ te horen.

Welnu, de bescherming van 'onze cultuur' is dik in orde. Geen land dat zo veel zo snel tot monument verklaart. Geen land met zo'n hoge dichtheid aan oude steden en musea die er de geschiedenis vertellen. Geen land met zoveel vrijwilligers die bodemvondsten opgraven, cultuurlandschappen onderhouden of de museumkassa bestieren. De angst van het CDA is bijna lachwekkend, als er niet in zou doorklinken dat 'zwarte piet gewoon zwarte piet blijft', om eens een andere politicus te citeren.

De komst van een Slavernijmuseum is een oefening in de binding die beide partijen beogen. Als we dit verleden een gemeenschappelijke plek kunnen geven in onze samenleving, dan is dat een prestatie van jewelste. Daarbij is het stichten van een nieuw museum een hachelijke onderneming, zeker met zo'n precair onderwerp. Laat staan dat het lukt twee musea uit de grond te stampen. Maar vooral de keuze om tegelijkertijd ook een museum voor 'onze cultuur' te stichten, leest als een kanttekening van het CDA bij het Slavernijmuseum. Misschien is het niet zo bedoeld, en slechts het gevolg van een platte formatiologica: jij een museum, ik een museum. Maar het vergt echt meer denkwerk dan dat om zoiets als een nationaal museum neer te zetten, laat staan twee, en zeker als die elkaar inhoudelijk in de weg zitten.

Begin nou maar eerst met dat Slavernijmuseum. Tegen de tijd dat het huiswerk voor een Nationaal Historisch Museum het niveau van het Slavernijmuseum heeft gehaald, kan de politiek een serieuze afweging maken. Als het al zo ver zal komen.

Siebe Weide

18 december 2021